

C. XVII

44665/B

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30516948>

9 B 11

19926

D E

NONNULLIS PLANTIS

QVAE PRO

VENENATIS HABENTVR

OBSERVATIONES

ET EXPERIMENTA

A PETRO ROSSI

FLORENTIAE INSTITUTA.

P I S I S A. D. C I D I D C C L X I I .

IO. PAVL. GIOVANNELLI CVM SOC.

Excud. Sup. Permiss.

May 2/05

THE
HISTORICAL MEDICAL LIBRARY
WELLCOME INSTITUTION
1, Euston Road, London, N.W.1

⌘ (III) ⌘

ORNATISSIMO VIRO

JOANNI LAPPI

IN NOSOCOMIO REGIO

SANCTAE MARIAE NOVAE

Botanices Lectori Publico

PETRVS ROSSI FLOR.

S. P. D.

CVM in Horto essemus Bota-
nico, Vir ornatissime, ibi-
que pro loci et temporis
opportunitate plantarum varietatem
admirantes intueremur, accidit ut
in subiecta materia sermonem invi-
cem habentes diu, multumque ver-
fati simus. Quid enim commodius,

A 2

quid

quid utilius in Horto ob Regalem CAESARIS munificentiam, et Paternam vigilantiam cunctis fere, quae in universo Terrarum Orbe reperiantur, plantis ac seminibus locupletato? Quid autem delectabilius, quid jucundius mihi pendenti ex ore viri cum omnigena, tum praesertim Botanices eruditione instructi? Cum vero sic spatiantes aliquando ad Toxicodendron venissemus multa tum ipse pro re nata de venenatis Plantis subtiliter, atque erudite disseruisti. Haec cum ego avide exciperem, tacitusque apud me reputarem, plurima coepi alia ex aliis cogitare. Quid plura? In mentem venit aliquid aggredi, atque in iisdem Plantis, quae venenum habere dicuntur, experimenta sumere, quibus earum vim atque efficaciam, quam semper suspi-

suspicatus sum ob climatis et soli
 et aëris diversitatem variare posse,
 penitus explorarem, ac veluti intro-
 spicerem. Consilium, ut scis, pro-
 basti meum, quemque verbis exci-
 taveras, auctoritate confirmasti. Ergo
 ad experimenta me contuli, quod-
 que post illa sumpta comperi, scri-
 pto etiam tradere haud abs re exi-
 stimavi, et tecum hoc ipsum, qua-
 lecumque est, communicatum volui.
 Pro tua humanitate igitur legas,
 idque eo animo excipias quo me
 semper complexus es.

Toxico-dendron, hoc est ar-
 bor veneni, Planta est satis nota,
 a qua semper metui tamquam a prae-
 sentissimo veneno. Sciebam enim
 quid tu Lapi referres accidisse in
 Horto Botanico Nosocomii S. M. N.
 juvenes scilicet duo Botanicae studiis
 dedi-

⌘ (VI) ⌘

deditos dum instillato in faciem suc-
 co Toxicodendri nigerrimum stig-
 ma, ceu elegantem naevum parare
 sibi ad venustatem studerent, aliqua
 statim quamvis levi inflammatione
 correptos fuisse, quo factum est ut
 discerent imprudenti homini, nec
 dum satis erudito abstinendum esse
 a contrectatione harum Plantarum.
 Ego ipse licet alieno periculo admo-
 nitus, tamen experimenta dum insti-
 tuo in hac Planta manus habui
 aliquandiu prurientes, ablutione ta-
 men aquae calidae et aceti sana-
 tas. Si externo appulsu et levi
 contactu tales excitat turbas, quas,
 aiebam, succus intro sumptus non mo-
 vebit? Cupidus interea videndi quid
 praestaret canem elegi parvum, do-
 cilem, juvenem, ipsique jejuno fru-
 stula tria carnis succo e Toxicod-
 endro

§ (VII) §

dendro expresso bene imbuta tradidi, fastidiose comedit, mox etiam morosior factus, duabus horis ab esu carnis in latus decubuit levi identidem convulsione seu potius tremore, quod in canibus timidis non insolens est, percitus fuit. Serius deinde aliquid subesse convulsivi adimum ventrem animadvertere visus sum. Mane laetum reviso, famelicum, omnique suspicione veneni liberum. Vrgendum denuo canem esse decrevi; quare dimidiam unciam succi e tota planta expressi bibendam cani apposui. Bibit, diu ego expectavi convulsiones, vomitus, tremitus, furorem, veneni symptomata, sed frustra. Qui fiunt haec mecum ajo? Infringeret ne vim veneni contusio et expressio plantae? Succus certe hac arte paratus subviridis

❧ (VIII) ❧

dis est , ille qui mihi et juvenibus obfuit ex lacteo colore. Ideo suspicabar posse aliquid per contusionem commisceri cum succo qui sponte de concisa Planta manat quod virtutem ejus eluderet . Ergo majori opus esse patientia judicavi. Frustula itaque carnis fumo , et ruptis plurimis Toxicodendri sarmentis succum lacteum parce , et difficulter effluentem in carnem infundebam , donec tandem et labore multo et tempore succo omnino imbutam cognovi . Illico cani eidem praebeo , avide comedit , nullum profecto symptoma observatum . Tum dolui et diligentiam meam , et laborem irrita omnino fuisse .

Rursus ad succum expressum redii , dosim auxi , canem novum adduxi , neque tamen ulla veneni indicia .

dicia. Radicem Plantae cum carne contudi, obieci caniculae gravidae ut comederet, parum sumpsit, reliqua portio vi ingesta, nullus effectus tamen.

Denuo altera die in alterius canis stomachum uncias duas succi expressi immitto, statim tussiculosus factus est ob distorsiones, et conatus quibus potum respuebat, decidit fortasse in glottidis partes aliqua succi gutta, ex qua tussis repente excitata. Tota die subtristis, et melancholicus visus, quod minime novum, temperamento quippe erat melancholico.

Tandem per cruralem venam succum infundere tentavi, tumor obortus illico, ob effusum per cellularem forte succum, duabus horis ab infusione uti de more tremen-

B

tem

tem invenio , humi stratum sub vesperas vidi . Vulnus modica deinceps excitata suppuratione post aliquot dies convaluit .

Postremo periculum feci in gallo . Vncias duas contusae radicis Toxicodendri ut ingurgitaret victum est . Paucis ab hinc horis ad examen ingluviem deduximus , eamque prorsus vacuam invenimus , laetus tamen erat , vividusque persistit .

Solanum graece μελανοκεράσος dictum , ob effectus infaustos maniacum , furiosum , lethale . Sunt qui putant illud conferre pulchritudini mulierum , aut jucunda excitare venerea deliria , ob id minus vere (1) Belladonna nominatur .

Plan-

(1) Joan. Franc. Seguier. in Plant. Veron Synopsi . Hujus nominis etymologiam potius

Planta est apud Medicos, et Botánicos satis nota. Innumerae feruntur historiae de veneficis ejus affectionibus. Tu quibus sim expertus paucis habe.

Canem magnitudine modica, aetatis mediae, valde mansuetum, aliarum, quae venenatae dicuntur, Plantarum succos impune expertum Solani foliorum viroso succo, aggredimur, unciam audacter ebibit, ac quasi aliquid grati objecissem laetus labia, et nares lingua lambabat, expectabam quo evaderet tanta hilaritas atque constantia. En horae dimidiae spatio molestior fit, consuetudinem odit, levi corripitur nausea, linguam per fauces studiose

B 2 versat,

tius ducendam putat a verbo Bellonaria, quod in bello ad cuspides tingendas, et inficiendas illa uterentur, quippe faucibus vi sua mordaci et venefica valde noxia est.

versat, non aliter quam si quid intra dentes haerens divellere conaretur, fiticulosus fit, aquam et multam et saepe bibit; horarum duarum spatio in pristinam restituitur sanitatem. Adeo ne levia symptomata tam grave venenum edidit? Aliquid subesse in experimento non bene animadversum verebar, quapropter eundem canem altera die eligo, experimentum repeto, exitus idem. Tum de dose suspicio oborta. Quare alteri jejuno cani non magnitudine sed natura diverso, vivido scilicet impudentique succi de tota planta expressi uncias tres praebeo. Illico linguam agitare coepit per buccas, maxillamque inferiorem celeriter dimovere, salivam albicantem et spumofam effundere, levi identidem laborare interna convul-

vulsiōne vix attente consideranti manifesta. Post sex circiter minuta sese composuit, vinculisque solutus deambulavit de more, at vividior et alacrior mihi visus. Itane languidum jejunio canem excitavit succus Solani, quemadmodum levi stimulo de syncope revocat cardiacum? Nonne nausea et spumosa saliva tam brevi tempore diffuens, si ulla, certe parva de veneno Plantae indicia praebent? Sane jura suavissima, et gratissimi cibi quandoque languenti stomacho exhibiti nauseam et vomitum ipsum creant. Masticatio ipsa, et sialagoga medicamenta ingentem saepe ad fauces salivae fluxum provocant, neque tamen venena dicuntur.

Succum baccarum Solani in modica et multa dose quemadmodum, et succum expressum a tota Planta saepe

saepe salivae modicum fluxum induxisse observavimus.

Haec cum vidissem, experiri volui num in anum ventrem infusus Plantae succus animalia in motus adigeret insolentes. In castrato cane experimentum instituitur. Abdomen cultro aperitur, et in ventrem succi uncias duas immittimus, ne vulnus pateret futura provisum est. Ex eo tempore adeo constans fuit in suis functionibus et liber, ut omnem prorsus metum adimeret videndi convulsam, dolentem, tetricis correptum symptomatibus. Quandoque etiam oculos succo pluma madida tetigimus, lacrymas tamen neque effundere vidimus, neque ullo inflammationis ac doloris signo perturbari. Hoc idem in gallis, pullis, aviculis observavimus, eundemque semper exitum animadvertimus.

Cicu-

Cicuta major seu terrestris, quae
 efficax hac aetate habetur medicamen-
 tum ad frigidos tumores resolvendos,
 ad scirrhus ipsos et carcinomata edo-
 manda, inter venena jacebat ceu res
 infausta, totique hominum generi in-
 sensissima. Audax propterea nimium et
 temerarium hujusmodi venena intus ex-
 periri Etmullero videbatur. Infame fa-
 tis erat nomen Cicutae, et Socratica
 morte, et Wepferianis animadversioni-
 bus, nam Wepferus Plantam genere af-
 finem Sium Danubii fontibus innascentem
 acerrime venenatam Cicutam a-
 quaticam appellavit. Inde factum est
 ut a Cicuta terrore nominis decepti
 Medici passim abhorrerent. At celeberrimus
 Störkius spreto veterum, recen-
 tiorumque Medicorum timore e frigi-
 do veneno nobile composuit salutare,
 tutoque intus sumendum medicamen-
 tum.

§ (XVI) §

tum. Quod cum faceret, illud quidem visus est docere, scilicet, pro difficillimis morbis ea eligenda remedia, quae efficaciora sint, quaeve commovere valeant corpus universon, sed illud etiam sic tradidit, ut nempe ingenio, arte, et circumspectione multa opus sit iis, qui eadem velint remedia adhibere. Quanta cum admiratione exceptae nobis fuerint Störkianae observationes tu ipse scis Lapi ornatissime? Idemque etiam testis es quoties periculum facere desideraverim. Nobis vero talia cupientibus satisfecerunt tum vir in re Chirurgica clarissimus Angelus Nannoni, cum alter etiam Chirurgus, qui virgines duas in quibus experimenta fierent, pro sua quisque industria elegere. En autem facti series.

Mulier annum agens sextum supra quadragesimum nunquam juncta
marito

marito, temperamenti pituitosi, pallidae faciei, a pubertate usque ad praedictam aetatem copiosis lunari-
 bus purgationibus constanti ordine non destituta, Ex labore ingenti (si hac in re foeminae habenda est fides) incidit in fluorem album menstrua nunquam perturbantem. Fluor adhuc perseverat, menstrua vero decolora et parcius, suis tamen temporibus fluunt, nulla unquam vexata aegritudine, sat laeta. Tribus ab hinc annis circiter tumorem in mamma dextera cicerem aequantem magnitudine, et mobilem sibi natum sensit. Causa nulla, nisi compressio per vestes facta. Tumor per menses aliquot haeret immutabilis, sensim vero fit major, ita ut altero anno totam occuparet mammam, quae dura facta adeo intumuit, ut duplo al-

C

teram

❧ (XVIII) ❧

teram magnitudine superaret, puncturis identidem molestus fit tumor modo mammae, modo brachio dextero. In dies crescit dolor, pulsans fit tumor, febris supervenit, tandem inferius suppurat, decrescit postremo, et post menses octo fit ulcus apertum subflavi coloris saniem subrubeam causticam eructans. Labia retorta dura ad basim scirrhum habentia. Novum sed parvum, at ejusdem indolis ad areolam fit ulcus. Tumor cum ulceribus pugnum aequat magnitudine, aegram non levi incommodo saepe afficiens. Per dies nonnullos ulcera purgat Nannonius aqua simplici, et linamentis carptis tegit. Kalendis Quintilibus 1761. emplastrum de Cicuta superimponitur ulceri, et grana octo extracti de Cicuta devoranda quotidie exhibentur, nihil prorsus novi

novi evenit. Aliquo dierum spatio
 sentim dosis aucta usque ad grana
 viginti. Saepe conquesta est de do-
 lore lancinante ad mammam, ad
 brachium, ad scapulam ejusdem par-
 tis. Nox una tantum vigiliis mo-
 lesta, et alvi perturbatione (ex er-
 rore forte in dieta, qui aegris fa-
 miliaris est) quae omnia post de-
 jectiones multas spumosas, et imi-
 ventris tormina viginti quatuor ho-
 rarum spatio evanuerunt. Fere sem-
 per puncturae aderant in mamma.
 Emplastrum de Cicuta, qua usa sem-
 per fuit, an illi hos effecerit dolo-
 res? profecto vetulae cuidam eo-
 dem morbo lecto decumbenti idipsum
 evenit, imo e carcinomate sublato
 emplastro, et puncturae, et dolo-
 res, et parvae haemorrhagiae finem
 habuere.

Virgo annum agens decimum septimum, temperamenti sanguinei-biliosi, habitus corporis macrioris, coloris optimi, cibis usa est ob paupertatem incongruis. A teneris annis coepit laborare tumoribus duris per colulum universum, et sub maxilla inferiori interrupto ordine sparsis quos scrophulas vocant. Pubertatis tempore menstrua apparuere parca, (nunquam tamen interrupta) licet ea aetate toti corpori mutationes accidant ingentes, nullae tamen tumoribus. Solum nonnulli sub maxilla, et ad ejus angulum positi suppurarunt, at non prorsus evanuerunt, nam eorum basis nunquam resoluta est, sed diu mansit dura callosa non praecipitato rubro, non infernali lapidi obtemperans. Ulcera tamen saepe convaluere, sed brevi tempore novis
 obor-

obortis suppurationibus nova ulcera apparuerunt. Ad Nosocomium se contulit tribus hiantibus ulceribus cum fundo duro, ac fere scirrholo. Tumores duri ad collum, ad parotidem, sub maxilla inferiori numero multi, magnitudine inaequales, non invicem communicantes, mobiles plerique observati sunt. Chirurgus totus erat in curandis ulceribus, Medicus vero in resolvendis, et prorsus fugandis tumoribus, ille palliativam, hic eradicativam, ut ajunt, curationem moliebatur. Quare extractum de Cicuta proposuit, et exhibuit a granis sex usque ad duodecim. Ulcera quemadmodum alias clausa fuere, verum tumores nequaquam resoluti.

Per mensem integrum utraque foemina medicamento usa est. Aetate provecior victus rationem, resque omnes

omnes non naturales tanti fecit quanti aestimavit Lucas Martini Medicus expertus , et eruditissimus. Altera parum sollicita de his omnibus. Verum utraque diuturnitatis tandem pertaesa , cum nihil proficere medicamentum putaret , recusavit Medico obtemperare , spretoque medicamento ad pristinam vivendi rationem se contulit.

Usum ergo extracti Cicutae terrestris neque obeisse morbis , neque prodesse hic perspici potest. Sed ego illud etiam cognoscere optavi num Planta , recensque ejus succus nulla arte commutatus majoris virtutis indicia praeberet.

Itaque impudentem illum canem , de quo supra , quique Solani vim eluserat , ad experimenta revoco. Succus e Cicuta recenti expressi uncias duas

§ (XXIII) §

duas in ejus stomachum magno labore immitto. Nihil novi observatum. Experimentum in dose aucta saepe incassum renovatum est.

Alia aggredi via decretum est. Canem detineo novis periculis, quae animo versabam, devotum. Bene magnam Cicutae copiam fumo, in cumulum redigo, jamque massa intumescens fermentatione calet, et illico tantus tamque acriter nares percellens excitatus est foetor, ut non modo domesticos, sed vicinos etiam exturbaverit. Ex hac succum odore infensissimum paro, et portionem non modicam in os canis infundo, deglutit magnis conatibus, et sine ullo prorsus incommodo digerit.

Ad Cicutae radicem tum me contuli, ejusdemque contusae portio alteri cani exhibetur. Non rubor,
non

non dolor non tumor in lingua et faucibus apparuerunt, licet e contra eam gustare volens Störkius periculoso exitu expertus est.

Canes dimitto, pullum fumo qui unciam cum dimidio succi expressi in ingluviem ope syphonis recepit, neque ullum signum veneni deprehensum est.

Haec ego expertus sum, miraberis fortasse, ego certe miratus sum, nulla aut saltem exigua indicia veneni has Plantas exhibuisse, quae tamen apud omnes Medicos vulgari nomine venena nuncupantur.

Sed ut cognoscas, imo vero uno quasi intuitu quae ipsi hac de re senserint videas, legi ego quamplurimos, sententias collegi, collectasque hic perconsulere volui. Veteres igitur Medici in Dioscoridis verba
 juran-

jurantes una voce venenatam Cicutam terrestrem dixerunt. Ipse enim Dioscorides (1) scripserat = κατὰ ψύξιον ἀναίρητον hoc est vi refrigeratoria enecans = Hanc Galenus plurimis in locis, ne ab ejus antiquo praeceptore discederet, frigidissimam et enecantem vocat, Aetius extreme frigidam dicit, eamque ob causam enecantem.

Saeculo XIII. acerrima lis orta est inter Medicos de Cicutae affectionibus. Qui Dioscoridi, et Galeno addicti erant frigidam et enecantem, caeteri calidam minimeque interimentem volebant. Santes de Ardoynis (2) dum proluxa oratione harum dissensionum historiam narrat etiam nobis significat litem fortasse hanc in-

D

de

(1) *Mat. Med. lib. 4. Cap. 79.*

(2) *Tract. 3. Cap. 62. de Venen.*

de ortam fuisse, quod male interpretarentur Averroem, et Cicutam omnem, sive haec nascatur in locis aquaticis sive terrestribus (qua distinctione a nonnullis finis forte quaestionibus imponebatur) frigidam esse, venenosam, interimentem dicerent.

Wepferus (1) tandem Cicutam majorem = particulis calidis, acerbis, ferocibus, aut aliter efficacibus... agere in corpus nostrum = putat, quod ut probet in medium affert Matthioli auctoritatem. Hic in commentariis Dioscoridis (2) narrat historiam vinitoris cujusdam qui cum uxore radices Cicutae terrestris coctas in coena comedit. Media nocte ratione penitus amissa, furore ambo
perci-

(1) *Hist. Cic. Aquat. Cap. 3.*

(2) *Lib. 6. Cap. 11.*

perciti excitantur, et facie ac capite in parietem incurrentes praeter modum faciem deturparunt. Praeterea de Religioso Franciscano refert per menses modo fuisse amentem, modo furentem, quod Cicutae terrestris folia pro petroselino comedisset. Tandem Francisci Trapolini furorem et mortem ab esu Cicutae repetit. Sed nimius essem si historias omnes persequi vellem deleteriam Cicutae vim confirmantes. Plinius enim, Cardanus, notante Senerto (1) Smetius (2) Joannes Bauhinus (3) Simon Paulli (4) Amatus Lufitanus (5) Artmannus (6) Etmulle-

D 2

rus

(1) *Pract. lib. 1. Cap. 20.*

(2) *Miscell. lib. 10. ad an. 1591. p. m. 569.*

(3) *Hist. plant. univ. lib. 27. Cap. 79.*

(4) *In digres. de febr. Cap. 1.*

(5) *Cap. 1.*

(6) *In Cynos. Med.*

rus (1) aliique multi venenum Cicutae terrestris uno ore praedicant. Postremo ut de omnibus fileam Boerhaavius (2) haec habet = alia violenta quidem sunt et acria venena, ita tamen ut simul quasi viscosa in ventriculo haerentia, et singulari modo cerebrum nervosque inde afficientia ut sunt Cicutae major, minor petroselino similis, aquatica Gesneri Solanum = In hanc igitur classem Boerhaavius, ut innui, Solanum redigit, de cujus venenata indole non minora habemus testimonia, Chomel enim (3) usum hujus Plantae internum perniciosum vocat, (4) externum autem in cancris

(1) *Cap. de Cicut.*

(2) *In tract. de Antidot. §. 1138.*

(3) *Abregè de l' Histoire des Plant.*

(4) *M. Marteau tinctura Belladonae ferinam*

cris scirrhisque mammarum profi-
 cuum . Camerarius referente Wepfe-
 ro (1) dira enarrat symptomata, qui-
 bus correptus fuit puer ex incauto
 esu fructus Solani. Geoffroy (2) por-
 ro tanta tamque accurata et erudi-
 ta profert de hac Planta, ut nihil
 optandum relinquat. Haec itaque ha-
 bet = Belladonna somnifera est et
 maligna, baccae comestae in summum
 vitae discrimen hominem inducunt,
 et plerumque mortem tenellis affe-
 runt, quod multis experimentis et
 exem-

rinam phthifici tussim curasse affirmat. Imo
 fatetur hac sua methodo nulla ex iis, quae
 a Lambergen, et Darluc in administranda
 Belladonna observata sunt, mala phaenomena
 aegris suis accidisse. M. Collignon carcino-
 ma enorme prorsus se curasse, et M. Van-
 den Block scirrhum usu Belladonae narrant.
 Vid. Journal de Medicine &c. par. M. Van-
 dermonde Janvier 1761. et Fevrier 1761.

(1) *In hist. Cicutae.*

(2) *Tract. de mat. med.*

exemplis constat. De quibusdam adolescentulis Anglis in adversariis Lobelii fit mentio, qui cum, per imprudentiam peregre sitibundi baccas illas inesitassent, lymphatici et semi-sepulti somno interierunt. Bodaeus a Stapel refert 586. Hist. Plant. adolescentulos duos Lugd. Batav. in Horto Medico ex imprudentia baccas duas tresve devorasse, et postero quidem die alterum obiisse, alterum admodum periculose laborantem evasisse. Simon Paulli in Quadrip. Botan. narrat quasdam filiolas quinquennes, et septennes harum baccarum esu ad Orci fauces perductas fuisse, quas, una excepta, ipse remediis alexipharmacis eripuit. Accidit Romae referente Hocchstetero Dec. ad Obs. 7. quosdam de famulatio cujusdam Cardinalis infudisse in vino
Mal-

Malvatico Belladonam per noctem, ut hujus herbae effectus discerent. Infusum hoc propinaverunt Fratri cui-dam mendicanti. Primo breve deli-rium, cachinni, gesticulationes variae, dein insania vera, postea stupor men-tis, qualis est ebriorum vigilantium. Medicus qui hujus morbi causam sub-olfecerat, aceti cyatho propinato, a-mentia, quam Belladonna causave-rat, eum liberavit. Acetum enim, aut succus limonum pro hujus vene-ni antidotis habentur = Haec ille.

In Actis vero Academiae Leo-poldo-Carolinae (1) Michael Bernar-dus Valentini de venenata, et dele-teria qualitate radicis Solani differens, (de baccis vero parum sollicitus fuit cum penes omnes Botanicos, et Me-dicos exempla possint afferri et mul-ta et

(1) *Observ.* 119.

ta et funesta) narrat nonnullos empiricos radice Solani arthritidem vagam se curaturos audacter promississe, atque Conradum Wagnerum periculum facere ausum esse in Christophoro Walthero cive Lisbergense, qui arthritide laborabat, Waltherumque obiisse; obiisse autem radice virulentia satis demonstrat iudicium contra Wagnerum prolatum a DD. facultatis Medicæ Gissenæ.

De Planta verò Toxicodendri quamquam perpauci scriptores loquantur, ad confirmandam tamen ejus qualitatem venenatam habemus quæ Boerhaavius (1) ait = Haec Planta tam vehementissime venenata est, ut illa dicatur omne animalium genus necare, hinc a nullis insectis comeditur, et numquam hæc in ea inveniuntur

(1) *Hist. plant. p. 664.*

cur = Dionysius etiam (1) Joncquetus Medicus Parisiensis arborem venenatam appellare solebat. Tournefortius, et Linnaeus duas species afferunt Toxicodendri, unam omnino venenatam vocant, alterius vero indolem silentio praetereunt, quod fortassis cum ad idem genus pertineat utraque iisdem pollere facultatibus credendum est. De hac nihil profero cum experimentis caream.

Planta Toxicodendri, quam habemus in Horto Botanico, et qua usi sumus in nostris experimentis illa est, annuente praesertim Antonio Durazzino in re Botanica versatissimo, quam Tournefortius appellat = Toxicodendron triphyllum folio sinuato pubescente = et Linnaeus (2)

E Rhus

(1) *Ex Boerb. Inst. Plant. l. c.*

(2) *Lib. de Spec Plant. Pag. 266.
N. 6.*

Rhus foliis ternatis, foliolis petiolatis, angulatis, pubescentibus. Ille approbante Joncqueto, hic Rajo, venenatam dicunt

Qua ratione autem Antonius Micheli in Horto Botanico Florentino dixit-

N. 6. et 7.

N. 6. *Rhus* foliis ternatis, foliolis petiolatis ovatis nudis integerrimis, caule radicante. Hort. Cliss. 110.

Hedera trifolia Canadensis Corn. Cana. 96. t. 97. Barr. p. 228.

Toxico-dendron amplexicaule foliis minoribus glabris. Dill. Elth. 589. t. 291. fig. 365.

N. 7. *Rhus* foliis ternatis, foliolis petiolatis, angulatis, pubescentibus.

Rhus foliis ternatis, foliolis petiolatis, ovatis, acutis, pubescentibus nunc integris, nunc sinuatis. Gron. Virg. 149.

Toxico-dendron triphyllum folio sinuato pubescente. Tournefort. Inst. pag. 611.

Arbor trifolia venenata Virginiana folio hirsuto Raij Inst. 1799.

Viget in Virginia, Canada &c. et haec nostra est.

dixerit existere illam, minime hanc, mihi non satis constat. Altera fortasse periit, et nova haec in Hortum inducta.

Quamvis narret Boerhaavius ab hac Planta refugere omne animantium genus, eademque interimi, ut pravam ejus indolem significet, tamen Plantas quas habemus Toxicodendri in Horto nostro Florentino, quandoque infecta (1) quaedam petunt, easque pervagantur, strepituque excitata avolant inoffensa. Num vero iisdem, veluti cibo, an vero tantum sese commovendi desiderio uti

E 2 ament,

(1) Haec infecta cum thecas habeant rubras maculatas antennis quatuor, dorsum planum, corpus oblongo-rotundum, nigrum inferius juxta Linnaei Syst. Nat. clas. 2. ord. 2. gen. 172. ad genera Cimicum pertinere videntur. Observatio haec incepta fuit cum flores a Planta ceciderant.

ament, nondum satis compertum est (1).

En tibi casus varios, historias, authoritates hominum integritate, et scientia spectatissimorum de venefica, et deleteria harum Plantarum indole consentientes. Aliae bene multae non defunt, quas attulissem nisi illas proposito meo sufficere cognoscerem, metusque obortus ne tibi molestiam parerent dissuasisset. Verum si aliis in locis hominum generi lethales fuisse perspicuum est, adhuc, quod sciam, nostra hac Regione dubia res erat et obscura.

Optan-

(1) Novissime vero, cum Planta modo florida esset, insecta quamplura diversi generis inventa fuere. Vidi nempe araneas, quae tela ducta ibi domicilium habebant, muscas, formicas, limaces, et vespas vulgares haud dubie comedentes flores, nam hae per aliquot dies constantes in illa permanere observatae sunt; quae si fuissent expulsa, tamen statim redibant.

§ (XXXVII) §

Optandum igitur fuit, ut Regio haec nostra ab hoc metu, ancipitique discrimine vindicata tuto ipsis uti posset, vel admonita de earum virulentia, et confirmata abhorreret earum aspectum, sciretque periculosum esse earumdem usum.

Vetitum experimenta hujusmodi in hominibus capere et nefas. In brutis suspecta res est et dubia; noxium enim, ajunt, quod illis saepe est, his innocuum compertum, ideoque experimenta suscepta in brutis non eadem promittunt symptomata in hominibus. Iis ita loquentibus libentissime concedam officere hominibus substantias, quae brutis nihil afferunt incommodi. Verumtamen hae res non ob activitatem suam nocere saepe videntur, sed potius ob depravatum condimentorum varietate
stoma-

stomachum , aut ob laesam imaginationem , aut saepe etiam ob molliem et quamdam delicatioris gustus vanam ostentationem . Verum cum agitur de venenis per acrimoniam , et impetum agentibus exitus videtur alius , aequae enim hominum vitam , et brutorum funestis turbari morbis dolemus . Saepe etiam terrificae , ac violenta morte abripi intuemur . Quas enim turbas , imo quas strages in brutis , perinde et hominibus non edidit morsus viperæ , arsenicum , sublimatum corrosivum , Cicutæ aquatica Wepferi , et alia id genus venena ? Quae vero de Nerio narrat Dioscorides (1) canibus , asinis , et mulis veneno , hominibus vero ad venenatarum bestiarum morsus sanandos antidoto , nescio quanti faciendae sint ,

(1) *Lib. 4. Cap. 74. ex Lindestolpie.*

da sint, cum Galenus (1) et bestiis et hominibus hunc fruticem periculosum vocet.

Quamquam ne vetera commemorem, hujusmodi vulgaribus observationibus tempora haec nostra satis abundant. Ut multas mittam, eam de semine Ervi (a nostratibus girli dicto) enarrabo. Rustici una voce affirmant ab hujusmodi semine gallinas et sues veneno affici, boves vero mirifice saginari. Experimenta, inquam, rem expedient. Quapropter gallos duos et pullum (sues enim perdere potentiorum est) fumo, illis Ervum liberaliter appono, huic milium cum Ervo, uterque et voracissime et ingenti copia comedit, pullus item Ervum una cum milio (mili-

con-

(1) *Lib. 7. de Simplicis*

concedimus , ut si Ervum non digerat , quae nostra suspicio , milio sustentetur) aquam saepe ebiberunt omnes . Illi die occubuere tertio , hic diutius vitam traxit . Omnium mors placidissima . Quae fuerit causa mortis cultro Anatomico quaesivi . Verum cerebrum , praecordia , intestina , caeteraque viscera integerrima observavi . Stomachus prorsus vacuus erat . Ingluvies vero nulla veneni semita distincta , tantum tumidis seminibus nequaquam ob durissimum corticem maceratis immodice distenta . Haec distentio , haec plethora , causane fuit eorum interitus ? Profecto equos hordei semine immoderate pastos obisse mortem veterinarii affirmant . Quantitate nimia cibos optimos quandoque helluones occidisse narrant historiae . Corpora siquidem omnino
mul-

multa si magna mole ingerantur venena sunt.

Ita ne popularis illa vox de Ervi veneno tam breviter experimentis compressa est? Non mirum, rusticorum enim hominum genus neque causas rerum perquirere, neque circumstantias animadvertere assuetum, phaenomena ex apparenti quadam fallaci veritatis specie judicat, et saepe e peculiari quodam eventu universale constituit effatum. His ad damne quae Galenus de Cicuta narrat, quae canit Lucretius, eam et sturnos alere, et barbigeras pecudes nutrire, quae est bovibus et homini acre venenum? Quae item de coturnicibus et sturnis napellum et elleborum impune comedentibus, et alia sexcenta hujusmodi? Saltem ut de his dubitem liceat, donec quis

me experimentis doceat, et diligentissimis observationibus mihi persuadeat num haec animalia a nativitate assueverint illis venenis, utrum magna copia ingerant, quo tempore, quibus antea comelis cibis, an sese nutriendi causa, an naturae impetu necessitati propriae consulentis excitata, quemadmodum saepe gallinaeum genus in filices, et vitri frustula ferri, eaque avidissime devorare, et canes, ut molestiis stomachi liberentur, sibi alvi fluxum movere quibusdam plantis, quas sponte per campos seligunt, observamus. Praeterea scire cuperem quibus in regionibus haec contigerint, cujus ibi indolis plantae, quantae activitatis, palustres ne, an alpinae, quae omnia et alia cum silentio praeterantur, praeterire et me sinant auctores

Etotes haec enarrantes hujusmodi observationes tamquam dubias.

Scio tamen nonnullos praeclarissimos scriptores quibus placet asserere viventia corpora robusta magis veneno affici quam imbecillia. Quamquam hoc et praxi (1) et purgantium effectuum historia in dubium revocari possit, tamen etiamsi verum sit quod ipsi fatentur discrimen effectuum veneni non ita magnum erit, ut etiam veneni indicia in utrisque satis superque non cognoscantur. Citius et violentius forte in illis, in his tardius, et imbecillius, tamen in utrisque venenorum vis nota erit.

Neque pariter omnino veneni actionem retundet viventis animalis

F 2

ma-

(1) Ramazzini de literat. morb. Cap. 41. M. Sauvages Dissert. Dei medicamenti, che attaccano alcune determinate parti. Pag. 37. Edizione Fiorentina.

magnitudo , quamquam diversitatem non exiguam potius haec , quam robur in venenorum actione producere possit . Quod et ratione , et autoritate affirmat doctissimus Brogiani^{us} nulli secundus in historia venenorum quibus animalia afficiuntur summa cum diligentia absoluta = Id enim , inquit ille , (1) observatum est toxicum illud (hoc est animalium , cum de eo praecipue differat , nobis vero liceat addere et plantarum) caeteris paribus agere in proportione inversa magnitudinis tenuitatisve vivi corporis cui admiscetur . Cujus rei causam perquirenti nulla occurrit verosimilior , quam quae ex analogica infertur observatione . Id ergo corporibus fere omnibus , ne veneficis quidem exceptis , commune est , ut
iis

(1) *De venen. animant. &c. Experimenta ex-
cit. Magiotti apud Magalotti. Epist. fasc.*

iis ampliori fluidi cujuspian moli admixtis, non solum vires magna ex parte detrahantur, sed et immutentur aliquando, diversaeque fiant. Si itaque laxiores in bove ex. gr. canalium diametros exigua occupat veneni gutta, proindeque liberaliori fluidorum moli inseritur, jam toxici illius vires aliquatenus infringantur necesse est, et in uberrimo humorum circulo veluti diluantur, secus vero, eademque semper proportionum lege in corporibus quibus minori mole, minor insit humorum copia =

Quod si relativa est non absoluta venenorum vis et facultas, majorque eorum actio, aut per funesta symptomata magis manifesta in corporibus viventibus mole et humorum quantitate minoribus, nonne canes parvi, cuniculi, pulli, aves citius veneno delebuntur, quam homines?

Si

Si quid est tamen quod in vivente animale quorundam venenorum vim et acrimoniam retundere, ac fere omnino infringere posse videatur, morbi sunt et consuetudo. Illis quandoque ita immutatur humorum animalium crasis, ut antidotum evadant contra venenum, aut tantam colligant in stomacho viscidarum materierum copiam, ut acuta venenorum ingurgitata spicula obvoluta, et prorsus inviscata ad agendum sint imparia. Quae de consuetudine in sumendis venenis enarrantur tanta sunt, ut prorsus fabulam sapere videantur. Quis enim credet puellam Indicam napello vivere assuetam vitam bene agere, et venenato halitu obvios quoscunque necare? tamen Santes de Ardoynis ex Aristotele haec narrat. At quanta
 haben-

§ (XLVII) §

habenda sit fides Aristotelis observationibus perspicuum omnibus est .
 Quis anum Atticam Cicuta quam a minima mole edere ceperat victitasse sine incommodo putet? (1) Quid de Aegyptijs Sacerdotibus religionis specie Cicutam impune sumentibus? Quid de Turcis opij dosim bene magnam jucunde propinantibus? Quid tandem de illo Juvene dicam (res mira adeo , ut prorsus incredibilis sit) qui ex comestis araneis voluptatis , aut stultitiae specie illico ad aquam fortem saepissime potandam tamquam ad salutarem medicinam provida natura impellebatur (2).

Ex quibus omnibus deduci posse videtur ea quae vere venena sunt , si viventi corpori , neque morbo ullo ,
 neque

(1) *Gal. de Simp. med. ex Lindestolpio.*

(2) *Borelli Cent. 4. obser. 16.*

neque consuetudine parato minima mole inferantur, ita oeconomiam animalem perturbare, ut necesse videatur in omnibus fere, vel mors contingat, vel gravissimi excitentur morbi.

Cum vero harum Plantarum experimenta instituta sint in animalibus nec veneno assuetis, nec morbo ullo vexatis, et ea ratione instituta, ac instituit Wepferus cum Cicuta aquatica, cumque nulla, aut saltem exigua ediderint symptomata, mihi videor asserere posse nequaquam venena esse in canibus, pullis &c. in nostra hac Regione. Putasne Lapi ornatissime idipsum affirmari posse de hominibus? Hoc dictu sane est audax, et periculosum, tamen ancipiti hac cogitatione Wepferi exemplum me liberare videtur. Huic relatum fuit
 duos

duos pueros obiisse, et sex puellas di-
 ro correptas fuisse morbo ab esu radi-
 cis Cicutae aquaticae. Tum experimen-
 ta suscepta in brutis cum illa Planta
 fuere. Haec enecata illico terrifica
 symptomatum turba comitante. Ex
 his de venefica indole hujus Plan-
 tae pronunciavit. Mihi scriptores
 multi narrant veneficas fuisse homi-
 nibus Toxicodendron, Belladonam,
 Cicutam terrestrem &c. Experimenta
 instituo in brutis, vix ullum ve-
 neni indicium. Ergo ne concludam,
 ut ille, neque hominibus venenatas
 esse? Verum potius cum aëritate
 aliqua polleant non exigua, reducen-
 dae esse videntur in eas plantarum
 classes, quae a Medicis incidentium,
 excitantium, stimulantium &c. no-
 mine dicuntur? Profecto symptoma-
 ta, quae ex harum usu nostris in ex-

perimentis prodire paria sunt iis, quae hujusmodi excitant medicamenta.

Quae si vera sunt ratio afferri posset quare Cicutae extractum nihil profuerit aegris nostris (nisi forte ejus fuerint indolis eorum morbi (1) qui longiorem medicamenti usum exposcerent.) Non enim forte tanta activitate praedita est Cicuta nostra, ac Vindobonensis. Posset ne hic aut succi expressi forma, aut decoctionis vase clauso paratae aegris exhiberi? Non repugnarem, subtiliores enim plantarum partes minus hac methodo forte diffiantur. Immo nil obstat quin aliquis asurgat, si cui vacet asserere incomperta, qui non modo in cancris, et scrophulis laudet earundem herbarum vires, et jubeat uti, verum etiam in iis omnibus mor-

(1) *Stork. de Cicut.*

morbis in quibus lentor, et humorum visciditas dominantur (ut vulgo dicere consueverunt) et in quibus motus excitandus est, fibrarumque augendae oscillationes. Interea mihi fateri liceat haec omnia, nec vidisse unquam, neque edoctum his sermones superstruere, cum praeterea horum morborum causae verae me lateant, nec profecto cognoverim quid herbae istae in corporibus hominum valeant immutare. Non ideo improbaverim centies repetita experimenta utpote quae sola de rebus hisce docere possint Medicos. Immo ad hoc non parum conferre puto veneni terrorem expulisse. Sed haec cum vulgo novitatem sapiant, expertum postulant Medicum, nomine illustrem, et in arte provectum.

Novum tamen non est plantas

in diversis regionibus diversis pollere facultatibus. Succus enim juccae Americanae, quam mandiocam appellant Barbari, in America nequaquam exitialis est, at in Cubae, et Hispaniolae Insulas delata planta humorem fundit venenatum. Napellus Italis in montibus crescens reliquis venenatior reperitur. Coriaria Mospelii omnibus animalibus epilepsiam movet, ut notat Sauvagesius, hic monente clarissimo viro Manetto (1) nequaquam. Nobis vero varia experimenta tentantibus in canibus nihil convulsivi observatum. Multa hujusmodi passim apud Authores habentur, quod Virgilius ipse jam observasse videtur dum cecinit (2).

Nec

(1) *In Viridar. Florent.*

(2) *Georg. lib. 2.*

❧ (LIII) ❧

*Nec vero terrae ferre omnes omnia
possunt*

*Fluminibus salices, crassisque pa-
ludibus alni*

Nascuntur

Quis est vero qui ignoret in collibus, apricisque locis suaveolentia magis esse poma, et pyra quam in vallibus? Uvae alpinae, vinaque ex his parata quam laete bibuntur, quam grata sunt, quam odore, et spiritu caeteris praestant? Alpini flores, omnesque plantae quam fragranti odore a palustribus differunt? Immo quam immutantur plantae, si ex apricis in aquosas terras deferantur? Illico enim acres fiunt venenatae, et eadem ipsae si ad ficciora restituantur loca acredinem dimittunt. Sic apium dulce est donec in hortis colitur, fit vero acre nau-
seo-

leofum venenatum si in paludibus spon-
te crescat. Umbellatae omnes in sic-
cis locis aromaticae, in humidis sunt
venenatae. (1) Ex quibus inde argu-
mentum habetur haud dubium asse-
rendi plantarum indolem, et vim sae-
pe ex varietatibus locorum expeten-
dam esse.

Cujus rei causam dum perqui-
rerem nulla mihi visa tutior, ma-
gisque rationi, et experientiae ana-
loga, quam quae ex diversitate soli,
et climatis desumitur. Certum enim
est docente Malpighio (2) singulas
plantas peculiari organorum appara-
tu ab aliis, diversissimo exornari.
Nil jucundius quam cum illo obser-
vare seminum plantarum organa ma-
gni-

(1) *Friderici Hasselquist in Amoenit. Acad.
Car. Linnæi.*

(2) *Thesaur. Botan. Med. Anat.*

gnitudine non modo, sed structurali etiam diversa. Pericarpium enim utri vices gerens quam in diversis plantis differt, quam differunt utriculi, fibrarumque reticula &c. Quae porro diversitates luculentius non observantur in planta ipsa? Cutis enim, lignea substantia, medulla, folia, radices quanto sunt dissimilia? Canaliculi substantiam ligneam componentes modo magnitudine, modo numero, modo implicatione, modo elasticitate, etc aliarum plantarum canales excedunt, modo ab illis superantur. Cutis saepe utriculorum immensa copia stipatur, magnitudine, et ordine diversorum. Tandem quaeque planta diversum praebet machinularum apparatus attente consideranti. Quae omnia satis admonent in plantarum nutritione illi tantum principiorum, humo-

§ (LVI) §

humorumque generi praeberi aditum in earundem viscera, quae bibulorum canaliculorum diametro proportionalia sunt, quaeque digerentium organorum viribus accomodantur, quod tibi perspectum erit, si plantarum odorem, et saporem animadvertas.

Verum cum è solo proprium, ac peculiare alimentum exfugere plantae debeant, cumque observatione Chymicisque experimentis comprobatum sit, non iisdem ubique principiis scaterere solum, jam palam est certis in locis frustra plantas quaerere alimentum proprium, aut non tanta copia habere posse quanta satis sit, ut integrae, et perfectae suas exferant vires, vigeant, et crescant. Terrae color, friabilitas, tenacitas, pondus, aliaeque hujusmodi qualitates diversis locis diversae satis arguunt

guunt diversitatem partium componentium, quemadmodum ignis Chymicus facile clare confirmat. Tellus palustris quanta viscidarum, pinguium, crassarumque partium copia non abundat? Quantum marini salis non hauritur ab Oceani oris? Alkalicos sales, volatiliaque sulphura ea fert terra, quae animalium corpora putrefacta detinuit. Ros tandem e terrae visceribus natus quam differt caeteris in regionibus?

Quamvis autem solum nutriendarum plantarum materiem habeat, nequaquam illis apta erit, nisi prius quasi quadam praeparatione componatur. Cum enim principia quae in solo continentur, nullo, aut exiguo motu praedita sint, connexa simul, et confusa remanent, donec efficaciore solis motu excitata, necnon

H

aeris

aeris elaterio agitata separentur, partim ad radices appulsa exfuguntur, partim vaporis formam acquirentia sursum per aera volitant, ventorumque percussionibus mixta, et temperata iterum in terram deponuntur alendis plantis proportionalia. Perennis videtur hic circulus vaporum sursum evektorum, et in terram redeuntium, uti deciduo quotidie rore aut pluviis, et industria coloni, qui terram vertens aratro, aerique libero exponens feraciorem habet, confirmatur.

Cum vero impetus solarium radiorum, et aeris elaterii non ubique sit idem, non aequè propterea urgebit omne terrestre principiorum genus, neque haec, cum et mole, et figura, et promptitudine ad motum &c. varia sint, aequè commovebun-

buntur, et reliquorum commercio solventur. Quae si quidem levia sunt exiguove praedita contactu extricantur facillime, vimque modicam expostulant. Secus quae gravia, multove contactu, aut angulis, aut cohaerentium partium glutine, aut aliaratione detinentur. Hinc ea in regione cui praest climam calidum, credibile est, quoddam parari alendis plantis pabulum tenue, volatile, magisque defaecatum, ubi vero climam frigidum, crassius, heterogeneumque supeditari. Quae igitur defaecato assuetata est, natura sua, succo, planta difficilius sese accomodabit rudi, crassoque nutrimento. Languescet propterea, cum impares habeat vires ~~in~~ talé pabulum, succumque parum volatilem, parum sapidum, non coctum parabit.

H 2

Non

Non solum autem clima diversum virtutem habet varium parandi alimentum plantis in solo, sed etiam magnam partem sibi vindicat illius operis, quod in proprio concoquendo succo impendunt plantae. Nam si solis calor e quo fere semper climatis diversitas, et sulphura subtilia, et volatiles reddit sales, tenujoremque aquam, et terram facit, aerisque variat elasticitatem, et gravitatem, nonne digestio vegetabilium illi subdita erit? Sane haec omnia principia inde activa, vel subtilia fiunt. At vero illis omnibus principiis in se invicem agentibus, et contranitentibus illa obtinetur heterogenei humoris radicibus attracti immutatio texturae, et formae in mollem, tenerum, humidumque succum nutriendis plantis omnino aptum, quod opus concoctio dicitur.

Pro-

Profecto aer unus ex principiis activis , aut per tracheas Malpighianas , aut per radices , aut quopiam alio machinamento exforptus modo sese dilatando , modo sese constringendo , modo sese ubique miscendo , agitando , impellendo , dividendo maximum opus praestat in digestionem , adeo ut vix quidquam aliud magis climatis vicissitudinibus obsecundet .

Sed ut aliquo modo breviterque appareat quantum aer in plantis possit , satis erit observare quid in hominibus et animalibus valeat . Hippocrates (1) observavit constitutiones diversi aeris , non solum diversos morbos , et multos , et magnos producere , sed etiam quam maxime influere in diversas staturas , lineamenta , colores , temperamenta , mo-

H 3 resque

(1) *Lib. de aere, aquis, et locis.*

resque hominum. Hoc diversarum regionum, et climatum incolae Medici confirmant, et ab Historicis fide dignissimis comprobatur. Animalia certe, et homines ipsi in diversa climata delati, et robur, et mores immutaverunt, sed cur non et plantae, quae tenerae sunt, quaeque semper aeris vicissitudinibus obversantur?

Ex quibus omnibus deduci posse autumo quod cum in Anglia, Pata-vii, Monspelii, Lugduni Batavorum aliisque hujusmodi in locis, et solum, et clima, et aer diversus sit a nostro, ibi diversas obtinere mutationes plantarum succos, proinde-que Belladonam, Toxicodendron, Cicutam majorem, Coriariam, et caetera diversimode affici, et inde humores parare efficaciores, venenatos. Historiae certe magnum addunt
pon-

pondus dubitationi huic nostrae.

Scio tamen ob anni temporum varietatem plantas in uno eodemque climate novas subire posse mutationes. Solent enim, ut ait Boyleus, aestatis temporibus peculiaris indolis exhalationes suscitari e terrae superficie vegetabilibus noxiae, et animalibus. Imo illud est quod aliquando epidemico, et pestilentiali venturo morbo supervenire solet. Sane in Anglia observatum aliquando est, etsi his miris prorsus eventibus non prae fuerit, tamen affirmare audet Lindestolpius, carotae luteae radicem ante pestilentiam venturam fastidiose dulcem fuisse, idque putat evenisse sulphure quodam excitato, arsenicale supremum terrae corticem tenente, quodque radicibus plantarum attractum earum succum vitiaffet. Quamvis

vis favente Supremo Numine hujusmodi infelices constitutiones nostra hac aetate non contigerint, tamen irregulares adeo sunt, subitaeque aeris mutationes hac nostra in Regione, ut semper suspicatus fuerim magnam habere posse partem in hac tanta nostrarum plantarum humorum diversitate. Frigidae enim, et calidae, humidaeque se invicem subitaeque excipientes aeris constitutiones agere possunt, ita ut fluida plantarum concrecant, et solida angustiora redantur, minusque cedentia, et circuitus perturbetur humorum, aut ut fluida solvantur nimium, propriamque amittant tenacitatem, et perspirationis organa adeo referentur, ut quidquid subtilius, quidquid volatile est difflatur, crassiusque remaneat, non concoquendum solidis calida,

lida, et humida constitutione relaxatis. Quae tum impedimenta libero humorum motui? Quantae mutationes in plantarum succis non eo instituto, ac ordine elaboratis, quo natura constituerat? Iis in constitutionibus examini subiciendarum plantarum virtus experimentis dignoscenda foret. Verum cum huiusmodi observationes in plantis instituendae annos exoptulent, nos temporis brevitate haec suspicatos fuisse satis modo iudicamus. In posterum, Deo annuente, aeris notabimus constitutiones, iisdemque variantibus experimenta instituemus, ut si fieri possit, clarior res fiat quo ad per nostros labores, et assidua studia licuerit, Chymicam etiam analysim, quamvis minus tutam, non omit- tam, sicut et persequar nonnullas observationes perficere quas anno su-
perio-

§ (LXVI) §

periore inchoavi, sanguine animalium
diversis vegetabilium succis mixto, ut
si fieri possit sine Chymico igne ve-
getabilium principia cognoscam, et
eorum naturam, et activitatem per-
spectam habeam. Vale.

FINIS.

